Sjedinjene Države uvele su sankcije protiv vođe bosanskih Srba Milorada Dodika, objavilo je u srijedu američko ministarstvo financija.

Bosna proživljava najtežu krizu od kraja rata 1990-tih, nakon što su bosanski Srbi blokirali rad državnih vlasti, a zastupnici u Republici Srpskoj glasali za početak povlačenja tog većinski srpskog entiteta iz zajedničkih institucija.

The New York Times dramatično: BiH je u najvećoj krizi nakon rata! 'Ni sami ne znamo kamo ovo vodi'

Korijen najnovije krize The New York Times, u tekstu objavljenom prije dva dana, pronalazi u aferi iz rujna prošle godine, kad je državna agencija za lijekove otkrila da se u bolnicama u Republici Srpskoj pacijenti koji boluju od covida liječe kisikom koji je namijenjen samo za industrijsku upotrebu, prenosi Tportal.

Umjesto da pokuša ispraviti situaciju, politički čelnik bosanskih Srba koji kontrolira taj entitet Milorad Dodik, ogorčeni srpski nacionalist, krenuo je u razaranje multietničkog tkiva bosanske države. Navode da je riječ o krhkoj uniju koju je 1995. sklopila američka diplomacija iz krhotina rata.

Dodik je najavio da će stvoriti vlastitu agenciju za lijekove i povući svoj feud, koji pokriva otprilike polovicu teritorija BiH, iz nadzora inspektora središnje vlasti. Otad prijeti povlačenjem iz multietničkih oružanih snaga BiH i formiranjem vlastite, isključivo srpske vojske.

Također želi izaći iz državne porezne agencije, obavještajne službe i pravosuđa, obećavajući da će ubrzati ono što on naziva "mirnim raspadom" bosanske države nastale mirovnim sporazumom sklopljenim 1995. u Daytonu, Ohio.Neki strani diplomati i politički suparnici smatraju da je Dodikov secesionistički manevar samo trik kako bi izbjegao optužbe za korupciju koje su zakucale na vrata njegovih najbližih suradnika. Ali u regiji gdje je sjena rata posvuda, mnogi u BiH strahuju da je mir u zemlji ugrožen.

Šefik Džaferović, jedan od tri predsjednika BiH od kojih je svaki izabran da predstavlja određenu etničku skupinu, upozorio je Dodika da raspad države sigurno neće biti miran, piše NYT.

List objašnjava da je BiH država koja je sjecište različitih naroda i vjera i koja je već bila žarištem iz kojega su izbijali širi sukobi, podsjetivši da je povod za izbijanje Prvog svjetskog rata bilo ubojstvo austrijskog nadvojvode koje je počinio srpski nacionalist, i gdje su se naizgled poremećena brbljanja srpskog psihijatra Radovana Karadžića o potocima krvi s početka devedesetih obistinile. U krvavim balkanskim ratovima koji su uslijedili više od 140 tisuća ljudi je izgubilo živote, a u sukob je uvučen i NATO te je tada stvoren jaz između Rusije i Zapada koji traje do danas.

Danas Sjedinjene Američke Države (SAD) i Europska unija očajnički žele spriječiti da nova kriza eskalira u sukob ili da se stvori politička nestabilnost koju bi Rusija mogla iskoristiti. Rusija, koja želi spriječiti ulazak Bosne i Hercegovine u NATO, već se svrstala na Dodikovu stranu.

Svađe u BiH su ukorijenjene u Daytonskom mirovnom sporazumu iz 1995., sklopljenom uz

Phoca PDF

posredovanje SAD-a, objašnjava NYT. Sporazum je zaustavio borbe, ali je stvorio razrađen i nefunkcionalan politički sustav sa slabim središnjim autoritetom u kojem različite etničke skupine dijele vlast. Trio izabranih predsjednika su Milorad Dodik, koji predstavlja Srbe, Šefik Džaferović, koji predstavlja bosanske Muslimane, poznate kao Bošnjaci, i Željko Komšić, koji je etnički Hrvat.

Dodik više od desetljeća stvara buku o srpskoj secesiji, ali nikada prije nije izazvao tako veliku krizu. U izvješću visokog dužnosnika Ujedinjenih naroda u BiH Christiana Schmidta u listopadu situacija je opisana kao 'najveća egzistencijalna prijetnja' opstanku zemlje od ranih devedesetih. Schmidt je u nedavnom intervjuu malo reterirao i umanjio rizik novog krvoprolića kazavši da očekuje da će Dodik odustati od svoje prijetnje formiranja zasebne vojske etničkih Srba. Među mnogim Bosancima i Hercegovcima, međutim, strah je ponovo prisutan.

U Europi su odgovori na Dodikove provokacije različiti. Njemačka i Velika Britanija razgovaraju o sankcijama. Međutim, autoritarni mađarski vođa Viktor Orban nedavno je posjetio glavni srpske regije u BiH, Banja Luku, kako bi ponudio podršku Dodiku i obećao da će staviti veto na svaki potez Europske unije za uvođenje sankcija. Mnogi Bošnjaci vide Dodikove poteze kao dokaz da Daytonskim sporazumom bosanskim Srbima nikada nije smjelo biti dozvoljeno da zadrže kontrolu na vlastitom entitetu u kojemu se amnestiraju osobe poput zločinaca Radovana Karadžića i bivšeg zapovjednika vojske bosanskih Srba Ratka Mladića.

Dodik i mnogi njegovi sunarodnjaci i dalje negiraju ratne zločine koje su počinili i umjesto toga sebe vide kao žrtve, kao što su to činili tijekom rata. Oni sada tvrde da se bosanske Srbe nepravedno dira, posebno im je zasmetala odluka iz srpnja prošle godine kojom je Schmidtov prethodnik zabranio negiranje genocida u Srebrenici. Zabrana se odnosi na sve etničke grupe, ali mnogi bosanski Srbi smatraju da je usmjerena protiv njih. Mirko Šarović, čelnik srpske političke stranke suprotstavljene Dodiku, osudio je zabranu kao “ogromnu grešku”. Šarović smatra da je odluka ohrabrila ratoborne nacionaliste, ojačala Dodikov rejting koji je bio u silaznoj putanji i ohrabrilo ga da se upusti u "nepromišljenu avanturu" koja "nema šanse za uspjeh i ima ogroman potencijal da izazove sukob".

tportal
Izvor: Pixsell / Autor: Dejan Rakita/PIXSELL

Dodik je u listopadu upozorio da će se Srbi u Bosni “braniti svojim snagama ako bude potrebno” i poručio da može računati na pomoć “prijatelja” – Rusije i obližnju Srbije – da će odbiti svaki pokušaj NATO-a da ga obuzda. Dok napetost između regija u BIH raste i ruski predsjednik Vladimir Putin sve je spremniji preuzimati geopolitičke rizike i postavljati svoje zahtjeve. Srbija, međutim, nije pokazala interes da ponovi svoju ulogu iz 1990-ih, kada je slala oružje i paravojne postrojbe da podrže etničke srodnike u BiH. A koliko Rusija zaista podržava Dodika, nije jasno.

Prošlog mjeseca Dodik se vratio iz posjeta Moskvi tvrdeći da je dobio obećanje podrške tijekom sastanka s predsjednikom Vladimirom Putinom. Ali Kremlj, koji obično najavljuje sastanke mnogo unaprijed, čekao je danima prije nego što je potvrdio da se to dogodilo. Potom je čelnika bosanskih Srba stavio na mjesto koje mu pripada objavivši da je Putinov "glavni događaj" tog dana bila "konferencija o ugljenu", a ne Dodik.

Phoca PDF

Ipak, Kremlj je očito oduševljen što vidi BiH u neredu, s obzirom na to da su je SAD i Europa nekada zagovarale kao primjer uspješne izgradnje nacije. Putin je godinama upozoravao bivše komunističke zemlje istočne Europe da su zapadna obećanja o miru i prosperitetu šuplja. Veliko je pitanje da li su Dodikove prijetnje stvarne ili su uglavnom politički teatar da se okupi njegova nacionalistička baza uoči izbora u listopadu.

'Vjerojatno ni sam ne zna kamo sve ovo vodi', citirao je na kraju NYT Christiana Schmidta.

(H/iPress)

Phoca PDF